

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Jana Filipa (soudce zpravodaje) a soudců Josefa Fialy a Radovana Suchánka o ústavní stížnosti stěžovatele **Mgr. M. R.**, zastoupeného Mgr. Zbyňkem Babíkem, advokátem, sídlem Příkop 8, Brno, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. dubna 2014 č. j. 8 Tdo 1307/2013-44, rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 5. června 2013 č. j. 3 To 67/2012-1734 a rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 2. listopadu 2011 č. j. 89 T 173/2007-1569, za účasti **Nejvyššího soudu, Krajského soudu v Brně a Městského soudu v Brně**, jako účastníků řízení, a **Nejvyššího státního zastupitelství, Krajského státního zastupitelství v Brně a Městského státního zastupitelství v Brně**, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

Ústavní stížnost se zamítá.

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) se stěžovatel domáhal zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí s tvrzením, že jimi došlo k porušení jeho ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a ústavně garantovaných zásad presumpce neviny ve smyslu čl. 40 odst. 2 Listiny, a ústnosti a bezprostřednosti trestního řízení podle čl. 38 odst. 2 Listiny.

2. Z ústavní stížnosti, přiložených listin a vyžádaného soudního spisu vedeného Městským soudem v Brně (dále jen „městský soud“) pod sp. zn. 89 T 173/2007 se podává, že v posuzované věci bylo obecnými soudy dosud celkem čtrnáctkrát meritorně rozhodnuto (viz sub 3) a přesto věc stále není definitivně ukončena. Konkrétně byl stěžovatel stíhán za to, že v roce 2007 jako obhájce přijal od odsouzeného L. J. (dále jen „poškozený“) částku 550 000 Kč, kterou měl dle jejich vzájemné dohody použít na zajištění a ovlivnění svědků v trestním řízení vedeném před Krajským soudem v Ostravě – pobočky v Olomouci sp. zn. Nt 103/2006, o povolení obnovy řízení trestní věci vedené před Krajským soudem v Ostravě – pobočky v Olomouci sp. zn. 29 T 14/2001, v rámci kterého byl L. J. rozsudkem ze dne 30. 8. 2002 odsouzen pro trestný čin podvodu dle § 250 odst. 1, 4 trestního zákona a byl mu uložen trest odnětí svobody, který vykonával i ve Věznici v Kuřímí. Zde v rámci návštěv L. J. měl stěžovatel ponechat poškozeného L. J. v domnění, že zařídí úspěšné povolení obnovy řízení ve výše uvedené trestní věci, načež tyto peníze na výše zmíněné účely nepoužil a ponechal si je pro vlastní potřebu.

3. Průběh soudního řízení se následně vyvíjel tak, jak to vyplývá z postupně vydávaných rozhodnutí obecných soudů, která jsou pro přehlednost odůvodnění očíslována:

- 1) Rozsudkem městského soudu ze dne 27. 2. 2008 č. j. 89 T 173/2007-810 byl stěžovatel obžaloby pro výše uvedené jednání zproštěn.
- 2) Z podnětu odvolání podaného státním zástupcem byl tento rozsudek usnesením krajského soudu ze dne 16. 7. 2008 sp. zn. 3 To 259/2008 zrušen a věc byla vrácena soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.
- 3) Rozsudkem městského soudu ze dne 17. 12. 2008 č. j. 89 T 173/2007-1034 byl stěžovatel opětovně uznán vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1 a odst. 3 písm. b) trestního zákona dílem dokonaným a dílem nedokonaným ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 trestního zákona. Podle § 228 odst. 1 trestního řádu mu byla uložena povinnost nahradit poškozenému L. J. škodu ve výši 510 000 Kč, a dále mu bylo podle § 60a odst. 3 trestního zákona uloženo, aby podle svých sil nahradil škodu, kterou trestným činem způsobil.
- 4) Odvolání stěžovatele proti tomuto rozsudku bylo usnesením krajského soudu ze dne 29. 4. 2009 sp. zn. 3 To 82/2009 podle § 256 trestního řádu zamítnuto.
- 5) Proti tomuto usnesení podal stěžovatel dovolání. Nejvyšší soud usnesením ze dne 12. 1. 2010 sp. zn. 8 Tdo 1332/2009 meritorní rozhodnutí soudů obou stupňů (tj. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 4. 2009 sp. zn. 3 To 82/2009, a stejně tak i rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 17. 12. 2008 č. j. 89 T 173/2007-1034) podle § 265k odst. 1 trestního řádu zrušil, a podle § 265l odst. 1 trestního řádu věc přikázal městskému soudu, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.
- 6) Městský soud vázán právním názorem Nejvyššího soudu rozhodl rozsudkem ze dne 28. 4. 2010 č. j. 89 T 173/2007-1293 tak, že se stěžovatel podle § 226 písm. a) trestního řádu obžaloby zprošťuje a že se poškozený L. J. podle § 229 odst. 3 trestního řádu odkazuje se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.
- 7) Z podnětu odvolání státního zástupce byl tento rozsudek usnesením krajského soudu ze dne 3. 11. 2010 sp. zn. 3 To 405/2010 zrušen a věc byla podle § 259 odst. 1 trestního řádu vrácena městskému soudu.
- 8) Po vrácení věci městský soud rozsudkem ze dne 31. 1. 2011 č. j. 89 T 173/2007-1422 stěžovatele obžaloby zprostil, a dále poškozeného L. J. podle § 229 odst. 3 trestního řádu odkázal s jeho nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.
- 9) Usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 1. 7. 2011 sp. zn. 3 To 171/2011 byl tento zprošťující rozsudek podle § 263 odst. 1 písm. b) trestního řádu a § 258 odst. 1 písm. b) trestního řádu zrušen a podle § 259 odst. 1 trestního řádu byla věc vrácena městskému soudu.
- 10) Následně vydal městský soud ústavní stížností napadený rozsudek ze dne 2. 11. 2011 č. j. 89 T 173/2007-1569, kterým byl stěžovatel uznán vinným trestným činem podvodu dle § 250 odst. 1 a odst. 3 písm. b) trestního zákona dílem dokonaným a dílem nedokonaným ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 trestního zákona, za což mu byl uložen trest odnětí svobody v trvání 30 měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu v trvání 48 měsíců, a nad stěžovatelem byl vysloven dohled. Dále byl stěžovateli uložen peněžitý trest ve výměře 100 000 Kč (pro případ nevykonání peněžitého trestu byl stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání 10 měsíců).

Stěžovateli byla dále podle § 228 odst. 1 trestního řádu uložena povinnost nahradit poškozenému L. J. škodu ve výši 510 000 Kč, a dále mu bylo podle § 60a odst. 3 trestního zákona uloženo, aby podle svých sil nahradil škodu, kterou trestným činem způsobil.

- 11) Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel odvolání, které však bylo usnesením krajského soudu ze dne 25. 4. 2012 sp. zn. 3 To 67/2012 podle § 256 trestního řádu zamítnuto.
- 12) I toto usnesení krajského soudu bylo na základě dovolání stěžovatele usnesením Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013 č. j. 8 Tdo 1395/2012-55 podle § 265k odst. 1 trestního řádu zrušeno, a podle § 265l odst. 1 trestního řádu byla věc přikázána krajskému soudu, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.
- 13) Krajský soud rozhodl rozsudkem ze dne 5. 6. 2013 č. j. 3 To 67/2012-1734 tak, že se podle § 258 odst. 1 písm. b) trestního řádu rozsudek městského soudu ze dne 2. 11. 2011 č. j. 89 T 173/2007-1569 zrušuje v celém rozsahu a že jednáním, týkajícím se částky 550 000 Kč, stěžovatel spáchal zločin podvodu (čl. 40 odst. 6 Listiny a § 2 odst. 1 ve spojení s § 20 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník – dále jen „trestní zákoník“) podle § 209 odst. 4 trestního zákoníku. Jednání stěžovatele, související s tvrzeným uplácením soudce posoudil jako přípravu trestného činu podvodu, která dle trestního zákoníku nebyla v dané věci trestná. Krajský soud stěžovatele odsoudil k dvaceti pěti měsícům odnětí svobody s podmíněným odkladem na zkušební dobu čtyřiceti měsíců, uložil mu peněžitý trest 100 000 Kč a přikázal mu nahradit poškozenému vzniklou škodu podle § 259 odst. 3 trestního řádu.
- 14) Proti tomuto rozsudku krajského soudu stěžovatel podal dovolání, ve kterém rozsudku krajského soudu vytknul zejména nesprávné právní posouzení skutku, nerespektování předchozího závazného právního názoru Nejvyššího soudu, nezákonnost provedených odposlechů a nesprávnost výroku o náhradě škody. Nejvyšší soud v záhlaví uvedeném usnesením dospěl k závěru, že dovolání je – s výjimkou části týkající se výroku o náhradě škody – zjevně neopodstatněné a rozsudek krajského soudu co do výroku o náhradě škody zrušil a odkázal poškozeného s jeho nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních.

Na tomto základě možno shrnout, že ústavní stížnosti byly napadeny rozsudek městského soudu (pod č. 10), rozsudek krajského soudu (pod č. 13) a usnesení Nejvyššího soudu (pod č. 14).

II.

Změna soudce zpravodaje

4. Pro úplnost se poznamenává, že v souladu s rozvrhem práce Ústavního soudu byl soudcem zpravodajem v této věci určen soudce Vladimír Kůrka. Usnesením Ústavního soudu ze dne 24. 9. 2014 č. j. III. ÚS 2847/14-45 byl z projednávání a rozhodování v dané věci vyloučen, neboť v dovolacím řízení působila jako soudkyně jeho manželka. Novým soudcem zpravodajem byl v souladu s § 10 rozvrhu práce Ústavního soudu určen soudce Jan Filip.

III.

Argumentace stěžovatele

5. Jádro ústavní stížnosti tvoří stěžovatelem namítaná protiústavnost pořízení prostorových odposlechů. Především jde o zaznamenávání rozhovorů mezi obhájcem a jeho klientem, které je podle stěžovatele v rámci trestního řízení zásadně vyloučeno. Přestože poškozený s odposloucháváním souhlasil, a v podstatě jej svým jednáním i inicioval, stěžovatel se domnívá, že zákonná ustanovení, týkající se mlčenlivosti a nedotknutelnosti komunikace obhájce s klientem, zahrnují nejen povinnost mlčenlivosti obhájce, ale i oprávnění samotného obhájce hovořit s klientem bez přítomnosti třetích osob. Zaznamenáváním takových rozhovorů jsou totiž ohroženy i zájmy advokátových klientů, kteří s odposlechem souhlas nedali. Z toho stěžovatel dovozuje, že absolutní ochrana před odposloucháváním nedopadá pouze na informace, které klient sděluje svému obhájci, ale i na komunikaci obhájce směrem ke klientovi.

6. Stěžovatel dále, s poukazem zejména na nálezy ze dne 23. 5. 2007 sp. zn. II. ÚS 615/06 (N 88/45 SbNU 291) a ze dne 27. 1. 2010 sp. zn. II. ÚS 2806/08 (N 15/56 SbNU 143) tvrdí, že žádosti o povolení nasazení prostorových odposlechů neobsahují dostatečně specifické informace o tom, k jaké trestné činnosti mělo v tomto případě dojít, jakou roli hrál stěžovatel, o jaké indicie se daná podezření opírají, či jaká zjištění mají být cílem sledování.

7. Stěžovatel také namítá nepřiměřenost způsobu, jakým byly prostorové odposlechy následně realizovány, když ke snímání výslechových místností Věznice Kuřim docházelo v podstatě nepřetržitě po dobu několika měsíců. To vedlo ke vzniku nejméně stovek hodin nahrávek obsahujících záznamy nejen stěžovatele a poškozeného, ale i stěžovatele a jeho dalších klientů, případně dalších osob. Dle stěžovatele nemůže tento způsob vyšetřování dostát zásadě přiměřenosti a jeho výsledky nemohou obstát jako zákonný důkaz v trestním řízení.

8. Stěžovatel zpochybňuje i autenticitu použitých nahrávek a tvrdí, že došlo k jejich pozměnění a sestříhání. K doložení svých tvrzení stěžovatel předložil celkem pět znaleckých posudků, přičemž tři z nich soud provedl pouze jako listinné důkazy. Dle stěžovatele soudy, aniž by alespoň v případě dvou zbylých posudků postupovaly dle § 109 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“), rozhodly v přímém rozporu se závěry těchto znaleckých posudků. Svá rozhodnutí pak zakládaly na domněnce, že anomálie nahrávek vychází ze specifického způsobu zaznamenávání, který znalci neznali z důvodu utajení specifikace užitého technického zařízení. V souvislosti s tímto však stěžovatel poukazuje na osobu svědka S. H. z Útvaru zvláštních činností Policie České republiky, jehož k vysvětlení způsobu odposlouchávání soudy předvolaly, avšak v jehož výpovědích samy soudy našly značné rozpory. Odepření spravedlnosti v míře porušující základní práva tak stěžovatel spatřuje v tom, že přestože předložil důkazy o pozměnění těchto nahrávek, soud tyto důkazy odmítl vzít při svém rozhodování v potaz s odkazem na specifický způsob nahrávání, který však stěžovatel fakticky nemůže konfrontovat v rámci své obhajoby.

9. Porušení svých ústavních práv spatřuje stěžovatel rovněž v tom, že odvolací soud v řízení opakovaně přikazoval nalézacímu soudu, jak hodnotit důkazy, konkrétně výpovědi poškozeného a jeho manželky. Stěžovatel v tomto jednání spatřuje porušení

svého práva na spravedlivý proces a porušení zásady bezprostřednosti řízení před soudem. V souvislosti s tím odkázal na nálezy Ústavního soudu ze dne 29. 4. 2008 sp. zn. I. ÚS 608/06 (N 79/49 SbNU 153) a ze dne 9. 1. 2014 sp. zn. III. ÚS 1980/13 (N 1/72 SbNU 23) a související judikaturu Nejvyššího soudu.

10. Dále stěžovatel namítá porušení zásady zákazu *reformationis in peius*. Obecným soudům vyčítá, že ačkoliv proti prvnímu odsuzujícímu rozsudku ve věci podal odvolání pouze on sám, došlo při popisu skutku v následných rozhodnutích ke změnám ve stěžovatelův neprospěch, což odporuje judikatuře Ústavního soudu. Zde stěžovatel odkázal na nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 544/05 (N 220/43 SbNU 437) a I. ÚS 670/05 (N 88/41 SbNU 127).

11. Stěžovatel též poukazuje na porušení zásady zákazu deformace důkazů a s tím související extrémní rozpor mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními soudů, přičemž obojího se měly obecné soudy dopustit zejména v souvislosti s posuzováním obsahů zachycených rozhovorů mezi stěžovatelem a poškozeným ve Věznici Kuřim a při hodnocení závěrů znaleckých posudků týkajících se autenticity těchto nahrávek.

12. K dalšímu porušení stěžovatelových základních práv mělo dojít tím, že k rozhodnutí o jeho vině soudy dospěly i na základě hodnocení dvou materiálů, jež však opomněly provést jako důkaz a k jejichž existenci nedaly stěžovateli možnost se vyjádřit. Prvním z těchto materiálů má být plánec, který zachycuje způsob prostorového uspořádání odposlouchávaných místností. Stěžovatel tvrdí, že tento plánec nebyl proveden jako důkaz, a není zřejmé, kdo a kdy jej do spisu založil. Jako takový tak nemohl posloužit jako podklad pro úvahu soudu, zda znalkyně předkládající znalecký posudek měla či neměla zkrešené představy o prostorovém uspořádání věznice. Navíc dle stěžovatele daný plánec prostorovému uspořádání věznice neodpovídá. Druhým takovým opomenutým důkazním materiálem je přepis odposlechu, který dle stěžovatele hodnotil jako důkaz Nejvyšší soud, ačkoli soudy první a druhé instance jako důkazy provedly pouze odposlechy samotné. Klíčové je v tomto ohledu tvrzení stěžovatele, že daný přepis nahrávkám neodpovídá.

13. Poslední námitka stěžovatele spočívá v tvrzení, že obecné soudy nerespektovaly závazný právní názor, který Nejvyšší soud vyslovil v rámci rozhodování o prvním dovolání stěžovatele (viz sub 3 usnesení pod č. 5). Tento závazný právní názor měl spočívat v hodnocení důkazní situace a konstatování, že do té doby provedené důkazy neprokazují vinu stěžovatele v části skutku týkající se přijetí 550 000 Kč. Obecné soudy dle názoru stěžovatele pochybily, když stěžovatele přesto uznaly vinným, aniž by provedly nové důkazy. Pochybení Nejvyššího soudu pak dle tvrzení stěžovatele spočívá v tom, že nesprávné rozhodnutí krajského soudu nezrušil. V takovém postupu spatřuje stěžovatel rozpor s předvídatelností soudního rozhodování v míře, která dosahuje ústavněprávní relevance.

IV.

Vyjádření účastníků řízení a replika stěžovatele

14. Ústavní soud podle § 42 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkům řízení.

15. Nejvyšší soud ve svém vyjádření k ústavní stížnosti odkázal na odůvodnění napadeného usnesení s tím, že dle jeho názoru nedošlo v dané věci k tak významnému porušení práva na spravedlivý proces, aby to vyžadovalo zásah Ústavního soudu. Ponechal na Ústavním soudu, jaký závěr ohledně ústavnosti rozhodnutí ve věci učiní.

16. Na obsah napadených rozhodnutí pak odkázal i krajský soud, který konstatoval, že stěžovatel v mnohém opakuje námitky z předchozího řízení, vyjadřuje nesouhlas s postupem soudů a požaduje přehodnocování již provedených důkazů.

17. Městský soud pak Ústavnímu soudu sdělil, že svůj názor na trestní věc vyjevil ve svých zrušených rozsudcích. Stejně jako ostatní soudy návrh na rozhodnutí ve věci nepředložil.

18. Stěžovatel následně využil svého práva repliky, v jejímž odůvodnění setrval na názorech obsažených v ústavní stížnosti. Stěžovatel je zejména toho názoru, že soudy se dostatečně nevypořádaly s předloženými námitkami. Nejvyšší soud se navíc odchýlil od svého předchozího rozhodnutí v této věci. Stěžovatel pak poukázal na to, že městský soud odkázal na zprošťující rozsudky. Přitom jako jediný právě tento soud stěžovatele a svědky bezprostředně vyslyšel.

V.

Procesní předpoklady projednání návrhu

19. Ústavní soud před projednáním ústavní stížnosti posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva; ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*).

VI.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

20. Ústavní soud zvážil všechny výše uvedené skutečnosti, obsah spisu městského soudu, a dospěl k závěru, že ústavní stížnost není důvodná.

21. Současně však Ústavní soud nemohl přehlédnout, jak řízení v této věci probíhalo a bylo vedeno, takže v něm bylo vydáno čtrnáct meritorních rozhodnutí (viz jejich výčet sub 3), přičemž v adhezním řízení nebylo ani poslední rozhodnutí Nejvyššího soudu konečné. Tato okolnost se následně projevila v tom, že některé námitky stěžovatele byly vypořádány již v předchozích rozhodnutích zejména Nejvyššího soudu, který již následně na své předchozí odůvodnění (zejména na usnesení sub 3 pod č. 12) zpravidla v usnesení napadeném ústavní stížností odkazoval.

VI.a

Posouzení přípustnosti pořízení prostorových odposlechlů

22. Stěžovatel po celou dobu řízení namítal nepřípustnost pořízení a užití odposlechlů z prostor vězení, kde se jako advokát radil s poškozeným, přičemž tento postup orgánů činných v trestním řízení učinil hlavním cílem svých námitek v ústavní stížnosti (sub 6). Přitom poukazoval na ustanovení § 158d odst. 1 trestního řádu, § 26 odst. 3 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, nebo § 16c zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Podle těchto zákonných ustanovení má obhájce mimo jiné „oprávnění v mezích svého zmocnění vést s odsouzeným korespondenci a hovořit s ním bez přítomnosti třetí osob“ a operativně pátrací prostředky „nesmí být použity při styku mezi osobou ve výkonu trestu odnětí svobody a jejím obhájcem“, přičemž „pokud policejní orgán při sledování zjistí, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen záznam s obsahem této komunikace zničit a poznatky, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít“. Výklad a aplikaci daných ustanovení, zakotvujících výjimku z obecného postupu při potírání kriminality, je však dle Ústavního soudu třeba provádět restriktivně (*exceptiones non sunt extendendae*) a v souladu s jejich účelem, který taková ustanovení legitimizuje s ohledem na potřebu efektivních záruk ústavního práva na obhajobu.

23. Výše uvedená ustanovení (sub 22) jsou konkretizací ústavního práva na obhajobu ve smyslu čl. 40 odst. 3 Listiny, popř. práva na právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny, jehož esenciální součástí je i právo každého radit se se svým obhájcem za podmínek, ve kterých současně nedochází k poskytování informací orgánům činným v trestním řízení. V takovém případě komunikace mezi obhájcem a klientem podléhá maximální možné ochraně, a to v zájmu klienta. Tím je určen směr výkladu významu těchto ustanovení, neboť jejich účelem je ochrana zájmu klienta, popř. respektování zásady „rovnosti zbraní“ ve vedeném trestním řízení. Tato ustanovení již však neposkytují ochranu takové komunikaci ku prospěchu advokáta, sledujícího zájmy rozporné s klientovými, nebo se klientových zájmů netýkajících. Tomu, že v určitých případech, kupříkladu je-li advokát podezřelý ze závažné trestné činnosti, může dojít k prolomení této ochrany v souvislosti s nasazením operativně pátracích prostředků, ostatně přisvědčil v minulosti opakovaně i Ústavní soud (viz např. usnesení ze dne 12. 11. 2014 sp. zn. I. ÚS 1638/14 či ze dne 24. 3. 2014 sp. zn. III. ÚS 3988/13 – všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>). Jako ústavně konformní tak lze označit i takový výklad, který vychází z předpokladu, že využití operativně pátracích prostředků k záznamu komunikace mezi klientem a obhájcem je v takových specifických případech, jako v projednávané věci, možné.

24. Rozhodujícími kritérii pro určení chráněné komunikace jsou dle uvedené judikatury oprávněné poskytování právních služeb a zájmy klienta. Jejich naplnění představuje materiální podmínky pro ústavnost omezení základních práv a svobod advokáta v podobě odposlechlů. Ochrana advokáta je v těchto případech reflexem výše uvedeného práva na obhajobu a práva na právní pomoc. Nositelem těchto práv je však osoba, proti které je vedeno trestní řízení, a jejíž procesní práva v takovém řízení mohou být tímto postupem vážně porušena. Naopak advokát zde vystupuje jako nositel práva na soukromí a jeho jednotlivých aspektů podle čl. 7 odst. 1, čl. 10 odst. 3 a čl. 13 Listiny jako každá fyzická osoba, a dále práva na svobodný výkon povolání podle čl. 26 odst. 1 a 2 Listiny, přičemž výkon tohoto povolání je zárukou práva na obhajobu.

25. V první řadě se proto Ústavní soud zabýval otázkou nařízení a pořízení zmíněných odposlechů. Nepřisvědčil zde námitce stěžovatele, že pro tento postup nebyly splněny potřebné požadavky. Jediné zásadní pochybení, v podobě nemožnosti přezkoumat žádosti Policie České republiky (dále jen „policie“) o vydání příkazu k odposlechům, napravil Nejvyšší soud, když na základě jeho rozhodnutí byly tyto listiny do spisu založeny. Z těchto žádostí je pak zcela zřejmé, že stěžovatel je v pozici podezřelého z trestné činnosti, a to na základě indicií získaných z výpovědí poškozeného, což hodnocení zásahu veřejné moci do výše uvedených práv stěžovatele staví do jiného světla. V žádosti je specifikováno, k jakým zjištěním by mělo sledování a odposlouchávání vést a z jakého důvodu je nutno přistoupit k nasazení těchto prostředků. Za zásadní problém také nelze shledávat fakt, že žádost o povolení i samotné povolení obsahují širší okruh trestné činnosti, což bylo v tomto konkrétním případě zapříčiněno tím, že policejní orgán dosud nemohl vědět, zda stěžovatel skutečně plánuje použít peníze poškozeného na podplácení soudce a svědků, či zda si je plánuje ponechat pro vlastní potřebu. Formální podmínky, zakotvené zejména v ustanoveních trestního řádu, tak považuje Ústavní soud za splněné.

26. Při posuzování naplnění materiálních podmínek, mezi něž patří zejména přiměřenost užitých prostředků a míry omezení dotčených hodnot, je třeba uvést, že k snímání místností ve věznici docházelo na základě povolení státního zástupce (srov. č. I. 25 spisu městského soudu) nepřetržitě po dobu dvou měsíců, čímž docházelo k zaznamenávání rozhovorů nejen stěžovatele a poškozeného, ale i všech dalších osob. Aby bylo možné označit takový postup za ústavně konformní, musí obstát v tzv. testu proporcionality [srov. např. náleze ze dne 2. 4. 2013 sp. zn. Pl. ÚS 6/13 (N 49/69 SbNU 31; 112/2013 Sb.)]. Problém ústavní konformity tohoto postupu se pak projevuje různě ve dvou relevantních rovinách. První je přípustnost takového postupu (sub 29) s ohledem na práva neurčitého množství třetích osob, tedy ochranu základních práv a svobod jakožto objektivní hodnoty, prostupující celým právním řádem [náleze ze dne 26. 9. 2000 sp. zn. I. ÚS 129/2000 (N 134/19 SbNU 221)], a druhou je posouzení jeho přípustnosti (sub 31) ve vztahu k subjektivním základním právům a svobodám stěžovatele.

27. V první z uvedených rovin zkoumané otázky shledal Ústavní soud nepřiměřenost postupu policejních orgánů, který však směřoval nikoli vůči stěžovateli, nýbrž vůči neurčitému počtu třetích osob, kterých se nařízení a provádění odposlechu dotklo. Prostředek, který orgány činné v trestním řízení zvolily k dosažení legitimního cíle, zasáhl do ústavně chráněné sféry značného množství lidí, kteří neměli s probíhajícím trestním řízením ve věci stěžovatele cokoliv společného. Uvedený postup bezpochyby sleduje legitimní cíl, čímž naplňuje podmínku vhodnosti testu proporcionality, nikoli však již podmínku potřebnosti. Ta je splněna, jestliže sledovaného legitimního cíle nelze dosáhnout postupem jiným, který je zároveň šetrnější k dotčeným základním právům. Žádné z více než desítky meritorních soudních rozhodnutí, ani jiná listina ze spisu městského soudu, se dle Ústavního soudu dostatečně nezabývá možností, jak nahradit tento způsob vyšetřování, k právům ostatních osob poměrně nešetrný, postupem jiným, ohleduplnějším. Naopak již v prvním rozsudku měl městský soud pochybnosti o přiměřenosti tohoto postupu, který nakonec vyhodnotil jako přiměřený, a to s ohledem na zničení všech nahrávek netýkajících se stěžovatele, avšak se značnou nejistotou stejného hodnocení do budoucna (srov. č. I. 826 a 827 soudního spisu městského soudu), když své hodnocení uzavřel závěrem, že do budoucna bude muset

police vyvíjet větší materiální a lidské úsilí, aby nedocházelo k porušování práv třetích osob. Samotné zničení nahrávek nijak nepředchází zásahům do práv třetích osob, byť řeší otázku jejich dalšího hromadění a možného nezákonného použití (rozpor s čl. 10 odst. 3 a čl. 8 odst. 2 Listiny).

28. Některá rozhodnutí obecných soudů v této věci poukazují na složitost zapínání a vypínání odposlouchávacího zařízení dle přítomnosti stěžovatele ve věznici, neboť jeho návštěvy mohly být i předem neohlášené, to však dle Ústavního soudu nestačí k obhájení postupu pohodlnějšími, avšak nešetnějšími prostředky. Poukázat lze na to, že policejní orgán měl povolení stěžovatele sledovat po celou dobu jeho prověřování, a rovněž tak spolupracoval s poškozeným, za nímž, mezi jinými, stěžovatel do věznice jezdil. Dále se orgány činné v trestním řízení nevypořádaly s možností spolupráce s Vězeňskou službou České republiky, spojené s možností dálkového zapínání předmětných zařízení. Lze tedy uzavřít, že z povahy případu a okolností, které pro něj plynou ze soudního spisu, není dostatečně zřejmá nutnost postupu, který zvolily vyšetřující orgány. To následně vedlo přinejmenším k ohrožení ústavně chráněných práv blíže neurčitého počtu fyzických osob, jejichž rozhovory, včetně důvěrných porad s advokáty, byly policejními orgány nahrány, aniž by pro to existoval zřejmý legitimní důvod.

29. K námitce stěžovatele, že takovým postupem jsou ohroženy zájmy jeho ostatních klientů, kteří s ním souhlas nevyslovili, je ovšem třeba uvést, že i když Ústavní soud výše dovedl, že uvedeným postupem došlo k ohrožení či porušení základních práv a svobod neurčitého počtu třetích osob, nespátřuje v takovém pochybení důvod pro vyhovění ústavní stížnosti stěžovatele, jehož práva uvedeným postupem porušena nebyla (sub 31). Primární porušení práv ostatních osob nespočívalo v samotné povaze zvoleného postupu, jako spíše v nevyločení jiných možných postupů, jimiž by bylo možné sledovaného cíle dosáhnout při současném šetření dotčených práv z hlediska testu proporcionality.

30. V této souvislosti je třeba zdůraznit onu dominující funkci institutu ústavní stížnosti (tzv. subjektivní funkce), která slouží podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy a § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu k ochraně před aktuálním, přímým a bezprostředním zásahem do základních práv a svobod jejich nositele, který se jí stanoveným způsobem sám (není v platném právu znám institut *actionis popularis*) „stanoveným postupem“ domáhá. Funkcí ústavní stížnosti je sice i ochrana objektivního práva (tzv. objektivní funkce), avšak právě jen v souvislosti s poskytováním ochrany subjektivnímu ústavně zaručenému právu jeho nositele. Proto nebyly námitky stěžovatele v této části ústavní stížnosti shledány důvodnými. V řízení o ústavní stížnosti Ústavní soud vystupuje (nejde-li současně o akcesorický návrh podle § 74 zákona o Ústavním soudu) jako orgán ochrany veřejných subjektivních práv konkrétního stěžovatele, který tato svá práva, na kterých byl přímo, bezprostředně a aktuálně dotčen, uplatňuje sám za sebe (není možné řízení v podobě tzv. *actione populari*).

31. Jiná je situace v případě subjektivních práv stěžovatele, ve které Ústavní soud považuje podmínku potřebnosti zvoleného postupu za splněnou (legitimní cíl – viz sub 27). Ten byl ze všech odposlouchávaných jedinou osobou, u níž je naopak důvod takového postupu zcela zřejmý. Dále se Ústavní soud ztotožňuje se závěry vyřčenými v napadeném řízení, že informace získané tímto postupem nebylo fakticky možno získat jinak, když zejména výsledkem poškozeného by, minimálně s přihlédnutím k jeho vlastním

zájmům a procesním právům (např. čl. 37 odst. 1 Listiny) v trestním řízení, jako důkaz stejné hodnoty neobstál a k usvědčení nemohl stačit. To platí i pro podmínku přiměřenosti v užším slova smyslu (třetí krok hodnocení proporcionality zásahu), jejíž naplnění zkoumá Ústavní soud porovnáváním závažnosti obou v kolizi stojících hodnot. Jak je již uvedeno výše, směřuje veškerá mimořádná ochrana činnosti advokáta výhradně k ochraně klientů a k zajištění jejich ústavně zaručeného práva na obhajobu a na právní pomoc. Nositelem takového základního práva je proto klient, nikoli advokát (též sub 25). Advokát v tomto případě neuplatňuje svá práva, nýbrž plní naopak mu zákonem uložené významné povinnosti jeho povolání (srov. zejména § 16 až 21, 24 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů). V případě, že se sám klient vědomě této ochrany vzdá, zvláště v situaci, kdy se domáhá pomoci státní moci vůči advokátovi, který dle něj řádným způsobem nehájí jeho zájmy, by bylo trvání na takové ochraně (při dodržení výše uvedených podmínek zásahu) ústavně nekonformním výkladem uvedených předpisů (jde o tzv. nepřímé vertikální působení základních práv a svobod); proto k porušení čl. 40 odst. 3 Listiny nedošlo.

VI.b

Posouzení otázky manipulace s pořízenými nahrávkami

32. Stěžovatel v průběhu řízení před obecnými soudy opakovaně poukazoval na zmanipulovaný obsah pořízených odposlechů (sub 9). K tomu doložil několik znaleckých posudků, z nichž vyplývá, že s obsahem nahrávek bylo po jejich pořízení manipulováno. V tomto směru Ústavní soud zdůrazňuje, že výpovědní hodnota nahrávky získané odposlechem je určována tím, do jaké míry taková nahrávka odpovídá tomu, co bylo v dané situaci skutečně řečeno. Dotčená osoba tak vždy musí mít možnost konfrontovat nejen zákonnost nasazení odposlechu, ale i kvalitu, výpovědní hodnotu a autenticitu pořízených nahrávek (srov. např. rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ve věcech *Allan proti Velké Británii* ze dne 5. 11. 2002, § 43, či *Bykov proti Rusku* ze dne 10. 3. 2009, § 90). Proto třeba trvat na tom, aby v případě, že vyvstanou pochybnosti o autenticitě užívaných nahrávek, soudy vynaložily v rámci své přezkumné činnosti přiměřené úsilí, aby dané pochybnosti vyjasnily.

33. Zároveň však není dle Ústavního soudu nutné, aby rozhodující soudy zkoumaly do všech podrobností vznik a zpracování pořízených nahrávek na základě toliko povšechných obecných námitek podle všech forenzních postupů *lege artis* [srov. z hlediska postupu obhajoby k rozboru takových problémů jako je *speaker profiling*, fonetická textová analýza, experimentální rekonstrukce akustické stránky trestného jednání a test percepce, analýza neязыkových dějů na nahrávce, přípustnost „vyladění“ záznamu, potřeba forenzní analýzy digitálního záznamu formou síťové frekvence ENF (*Elektrical Network Frequency*) viz např. Barton, S. a kol. *Münchener Anwaltshandbuch Strafverteidigung*. 2. vyd., C. H. Beck, München 2014, s. 2703-2707]. Nejdůležitější jsou v tomto směru námitky týkající se obsahu konkrétních částí nahrávek. Těmi se musí soudy zabývat vždy podrobně. Naproti tomu obecnější námitky, týkající se např. ukládání, přepravy a zpracování dat, resp. jejich nezbytné úpravy v některých případech, nemohou sice soudy přehlížet, z ústavněprávního hlediska však postačuje, je-li jim věnována pozornost přiměřená vztahu této námitky ke konkrétní zjišťované skutečnosti.

34. S ohledem na právě uvedené dospěl Ústavní soud k závěru, že k obsahu nahrávek stěžovatel uplatnil v napadeném řízení právě toliko povšechné námitky (obsah rozhovoru mohl být dle něj jiný) a zaměřil se výhradně na prokázání jejich „technické“ autentičnosti. V tomto směru předložil několik znaleckých posudků z různých oborů, mimo jiné i z oblasti kriminalistické audio-expertízy. Ze všech těchto posudků vyplývá, že nelze vyloučit pozměnění nahrávek, přičemž dva znalci dospěli dokonce k závěru, že k pozměnění s jistotou došlo. Obecné soudy se pak tyto pochybnosti o možnostech pozměnění nahrávek pokusily rozptýlit prováděním dalších důkazů (zejména výslechem odborného pracovníka policie). Nakonec dospěly k závěru, že názory znalců nemohou zcela odpovídat skutečnosti, neboť znalci neměli přístup k některým utajovaným skutečnostem (rozmístění a způsob fungování nahrávacích zařízení, postavení místností ve věznici, atd.). Jakkoli závěry soudů v tomto ohledu nejsou z hlediska pravidel důkazního řízení postaveny zcela najisto, když např. konkrétní námitky, týkající se např. míst v nahrávkách, v nichž mělo dle znalců dojít k sestříhání, pak ponechaly soudy v podstatě bez povšimnutí (sub 36), na závěr Ústavního soudu v této části námitek stěžovatele to nemělo vliv. Tento problém odůvodnění rozhodnutí obecných soudů se nijak nedotýká samotného obsahu jinak těžko srozumitelných nahrávek, neboť tím, co je pro rozhodnutí v této části ústavní stížnosti podstatné, je skutečnost, že z nich soudy dovodily pouze nespornou účast stěžovatele v rozhovoru a jeho neodmítnutí rozhovoru o uplácení soudce. Nedostatečné vypořádání se s v podstatě povšechnými námitkami stran možnosti manipulace s obsahem nahrávek bez uvedení konkrétních dopadů této manipulace na obsah nahrávek, a zejména na závěry soudů o vině a trestu, nepředstavuje dle Ústavního soudu bezprostřední zásah do stěžovatelových základních práv a svobod. Ústavnímu soudu přitom navíc neuniklo, že tyto námitky proti odůvodnění rozhodnutí městského soudu a krajského soudu byly vypořádány již v kasačním usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013 č. j. 8 Tdo 1395/2012-55 (viz sub 3 pod č. 12), takže odkaz na toto odůvodnění nelze považovat za jejich pomínutí (srov. str. 20 tohoto usnesení). Vzhledem k tomu, že ústavní stížnost přímo proti tomuto rozhodnutí by byla nepřípustná, považuje Ústavní soud s ohledem na zvláštnosti přezkumu zásahu do základních práv a svobod v trestním řízení naopak za přípustné, že tyto námitky vznesl stěžovatel nyní v ústavní stížnosti, aby se jimi Ústavní soud mohl zabývat.

35. Vzhledem k citlivosti této problematiky však Ústavní soud jako *obiter dictum* poznamenává následující. Obžalovaný nemusí soudu sdělovat, kdo podle jeho názoru s obsahem pořizovaných odposlechů manipuloval. V tomto směru musí naopak stát prokázat, že k neoprávněné manipulaci nedošlo. Dle Ústavního soudu přitom nelze vyloučit, nebo je dokonce přitom nezbytné, aby v průběhu trestního řízení k určité manipulaci s pořizovanými nahrávkami docházelo, např. jejich „ustřížením“ na počátku a konci rozhovorů osob, které jsou předmětem zájmu vyšetřujících orgánů, nejde-li právě o doložení autenticity nahrávky a jejího obsahu (okolnosti dokládající obsah, místo a čas, a další skutečnosti). Je však úkolem obžaloby prokázat, že systém pořizování odposlechů provádění neoprávněné manipulace vylučuje nebo alespoň nakládání s nahrávkou eviduje. Pokud toho není schopna, nečiní to nahrávky jako celek nepoužitelným důkazem, je třeba však jejich sporné části hodnotit se zvláštním přihlédnutím k zásadě *in dubio pro reo*. Především však konkrétní a dokonce znalecky vyjádřené námitky stran možného „sestříhání“ rozhovorů nelze odbýt tajností postupů speciálního policejního útvaru. Jednak by se činnost takového policejního útvaru fakticky ocitla mimo kontrolu soudů, a jednak by tím v konkrétním trestním řízení došlo k porušení zásady kontradiktornosti řízení a „rovnosti zbraní“ [viz např. nález ze dne

31. 10. 2001 sp. zn. Pl. ÚS 15/01 (N 164/24 SbNU 201; 424/2001 Sb.)). Ta sice není v judikatuře Ústavního soudu brána jako nástroj absolutní rovnosti stran trestního řízení, avšak musí vždy obhajobě dávat reálnou možnost přesvědčit se o legalitě pořízení a obsahu usvědčujících důkazů. A to tím spíše, jedná-li se o důkaz klíčový pro odsouzení. Jinak řečeno, není možné, aby byla obviněná osoba odsouzena na základě tajných nebo tajně pořízených důkazů, jejichž obsah nebo legalitu jejich pořízení rozumným způsobem zpochybňuje, např. prostřednictvím znaleckých posudků. V takové chvíli mohou soudy buď odtajnit zpochybňované skutečnosti, nebo pomocí dalšího znaleckého zkoumání vyvrátit tvrzení obhajoby, anebo k takovým důkazům nesmí v řízení před soudem přihlížet a tyto se tak mohou stát nanejvýš pomocným prostředkem vyšetřujících orgánů, které způsob jejich opatřování tají. Veřejná žaloba nemůže nechat tvrzení obhajoby, podepřená navíc závěry nezávislých odborníků, bez přiměřené odezvy, např. v podobě vlastních, podrobnějších znaleckých zkoumání, vyvracejících namítanou manipulaci s podstatným obsahem tajně pořízených důkazů. Za relevantní a přípustný argument přitom Ústavní soud nepovažuje tvrzení, že manipulaci s nahrávkami ze strany policejních orgánů by žádný znalec stejně nemohl poznat.

VI.c

Vypořádání zbývajících námitek

36. Stěžovatel dále namítal (sub 13), že soudy dospěly ke svým rozhodnutím na základě dvou podkladů, jež neprovedly jako důkazy, čímž se měly dopustit překvapivého rozhodnutí a dalšího porušení stěžovatelova práva na spravedlivý proces. V tomto ohledu však stěžovatelova tvrzení nejsou důvodná. Co se týče výše (sub 13) zmiňovaného plánu prostorového uspořádání výslechové místnosti, je sice pravdou, že není jasné, za jakých okolností byl tento podklad do spisu založen. Faktem však zůstává, že důkaz o tom, že představy znalkyně Svobodové o prostorovém uspořádání těchto místností a způsobu odposlechu byly zkreslené, vyplývá nejen z protokolů z ústních jednání, na kterých byla znalkyně přítomna, ale i logicky z faktu, že znalkyně věznicí nenavštívila, nebyla seznámena s metodou odposlouchávání a své představy o uspořádání odvíjela pouze od sluchové analýzy nahrávek. Tento podklad sám o sobě tak stěží může, i přes jeho nejasný původ, zakládat porušení stěžovatelova práva na soudní ochranu. Totéž platí i o nepřesném přepisu rozhovoru, na který stěžovatel v tomto ohledu poukazoval. S touto námitkou se ústavně konformním způsobem vypořádal Nejvyšší soud (srov. str. 17 napadeného usnesení Nejvyššího soudu).

37. Dalšího porušení ústavně zaručených práv stěžovatele (viz sub 10) se měl dopustit krajský soud tím, že zejména ve svých usneseních ze dne 3. 11. 2010 sp. zn. 3 To 405/2010 a ze dne 1. 7. 2011 sp. zn. 3 To 171/2011 přikázal soudu prvního stupně, jakým způsobem má hodnotit výpovědi poškozeného a jeho manželky (sub 10), což je v rozporu s ustanovením § 263 odst. 7 trestního řádu. Toto ustanovení trestního řádu je promítnutím ústavněprávní zásady bezprostřednosti trestního řízení, jejímž základním požadavkem je, aby skutkový stav byl hodnocen tím soudem, který důkazy provádí, a je tak o jejich obsahu a vzájemných souvislostech nejlépe informován. Tímto způsobem dochází i k předcházení tzv. překvapivým rozhodnutím, jelikož obhajoba může na provádění důkazů (resp. související otázky či poznámky soudu, směřující k potenciálnímu hodnocení prováděných důkazů) bezprostředně reagovat. Z judikatury Ústavního soudu k této otázce vyplývá, že je nepřipustné, aby odvolací soud důkazy

hodnotil, aniž je předtím sám provedl (viz již sub 10 zmíněný nález sp. zn. III. ÚS 1980/13), či dosáhl stejného výsledku tím, že soudu prvního stupně výslovně udělí závazné pokyny, jak důkaz vyhodnotit [viz nález ze dne 29. 4. 2008 sp. zn. I. ÚS 608/06 (N 79/49 SbNU 153), nepřímo rovněž nález ze dne 26. 1. 2016 sp. zn. Pl. ÚS 1/15]. Ani k jednomu však v případě stěžovatele nedošlo. V prvním výše zmíněném usnesení odvolací soud činí dokonce opak toho, co mu stěžovatel vyčítá, když sám několikrát konstatuje výsostné právo soudu prvního stupně hodnotit důkazy. V daném usnesení krajský soud vyslovuje toliko závazný právní názor o použitelnosti důkazu záznamu získaného prostorovým odposlechem, který následně musel soud prvního stupně vzít v potaz i při hodnocení zmiňovaných výpovědí. V druhém zmíněném rozhodnutí sice odvolací soud poukazuje na určité problematické aspekty hodnotících úvah soudu prvního stupně, avšak následně jasně deklaruje, že soud prvního stupně je vázán právním názorem krajského soudu toliko v otázkách použitelnosti prostorových odposlechlů a toho, zda jednání stěžovatele dospělo do stadia pokusu. Důkazy vždy hodnotil soud, který je provedl, přičemž stěžovatel měl před soudem možnost se k těmto důkazům vyjádřit. K porušení ústavně zaručených práv stěžovatele tak v tomto ohledu nedošlo.

38. Stěžovatel dále namítal (viz sub 11), že se v jeho věci obecné soudy dopustily porušení zásady zákazu *reformationis in peius*. Změny v neprospěch stěžovatele měly spočívat mj. ve vypuštění věty, popisující činnost stěžovatele jako obhájce poškozeného („*poskytoval poškozenému potřebnou právní pomoc, ve snaze dosáhnout obnovy řízení*“), v přeformulování účelu, na který měly být poskytnuté peníze použity (z „*především na ovlivňování svědků*“ na „*na zajištění a ovlivnění svědků*“), a také doplnění věty specifikující způsob, jakým stěžovatel s penězi naložil („*si částku ponechal pro vlastní potřebu*“). Zásada zákazu *reformationis in peius* je jednou ze základních zásad spravedlivého trestního řízení, která obviněným z trestných činů garantuje, že se jejich postavení nemůže zhoršit pouze z důvodu využití opravného prostředku. Jde o garanci svobody odvolacího práva, jež je jako součást práva na obhajobu hodna ústavněprávní ochrany. Ústavní soud ve své judikatuře již několikrát zdůraznil, že nedodržení zákazu *reformationis in peius* v rámci procesu před obecnými soudy posouvá spor do ústavněprávní roviny (viz nálezy ze dne 18. 11. 2008 sp. zn. II. ÚS 254/08, ze dne 8. 6. 2006 sp. zn. II. ÚS 304/04 a ze dne 8. 11. 2016 sp. zn. III. ÚS 525/15). K zhoršení postavení obviněného pak může dojít nejen z hlediska uloženého trestu, ale i v rovině skutkových zjištění [srov. nález ze dne 24. 4. 2006 sp. zn. I. ÚS 670/05 (N 88/41 SbNU 127)]. Výše zmíněné však nebrání tomu, aby došlo k pouhému zpřesnění skutkových zjištění odvolacím soudem, zejména ve chvíli, kdy nedochází k zhoršení postavení obviněného (není mu např. kladen za vinu další skutek, příp. skutek odpovídající přísněji trestanému činu či dalšímu vývojovému stadiu trestného činu) a zpřesnění se drží zcela v mezích závěrů soudu prvního stupně obsažených v odůvodnění daného rozsudku.

39. V posuzované věci dospěl Ústavní soud k závěru, že ke zhoršení postavení stěžovatele nemohlo vést vypuštění věty popisující jeho aktivitu jako obhájce poškozeného, která ve svém důsledku ani nepopisovala skutek, kterého se měl stěžovatel dopustit, ale toliko přibližovala vztah mezi stěžovatelem a poškozeným. Další namítané změny měly pak toliko zpřesňující charakter. Z obou stěžovatelem porovnávaných verzí skutkových zjištění tak jasně vyplývá, že stěžovatel neměl v úmyslu získané prostředky využít tak, jak se s poškozeným dohodli. Nelze tak hovořit o tom, že by stěžovateli byl na základě jeho odvolání následně kladen za vinu další

skutek či skutek závažnější. Ani v obecné rovině nelze hovořit o jakémkoliv viditelném zhoršení stěžovatelova postavení v rámci daného řízení. Stěžovatelova tvrzení tak v tomto ohledu neshledal Ústavní soud jako opodstatněná.

40. Stěžovateli tak není možno přisvědčit, že by se soudy dopouštěly tzv. deformace důkazů a v jejich hodnocení provedených důkazů existoval tzv. extrémní rozpor. K takovému pochybení dle judikatury Ústavního soudu dojde tehdy, postrádá-li určitý závěr soudu jakoukoliv racionální, skutkovou či logickou oporu v provedeném dokazování. Podobný exces Ústavní soud v dané věci neshledal. Závěry soudů jsou jednotlivě i ve svém souhrnu logické a především lze vždy seznat, z jakého provedeného důkazu soudy odvozují každý konkrétní závěr. Soudy provedly dokazování v zřejmě maximálním možném rozsahu. Přehodnocování obvyklých rozporů mezi jednotlivými důkazy, kupříkladu mezi vypovídajícími svědky, pak nepatří k úkolům Ústavního soudu, a jeho vlastní názory, učiněné v tomto směru, tak nemohou být důvodem zrušení odsuzujících rozhodnutí trestních soudů.

41. V provedeném důkazním řízení obecné soudy prokázaly naplnění znaků trestného činu podvodu. Ústavní soud nemůže přisvědčit stěžovateli, že by z pořízených nahrávek byly dovozovány skutečnosti, které by z jejich obsahu nevyplývaly, zvláště s přihlédnutím k ostatním provedeným důkazům. Z hlediska dodržení ústavních práv je tedy podstatné, že každý dílčí závěr soudu je podepřen konkrétním důkazem, v dané věci zejména výpověďmi poškozeného a jeho manželky, doplněnými pořízenými odposlechy. Otázce věrohodnosti a obsahu těchto důkazů věnovaly soudy dostatečný prostor (a to hned v několika rozhodnutích). Zároveň soudy neporušily princip *in dubio pro reo*, neboť žádnou důkaz nepodloženou skutečnost, jichž bylo ostatně jen velmi málo, nehodnotily v neprospěch stěžovatele. Závěry soudů jsou pak přesvědčivé i v otázce uplatnění zásady subsidiarity trestní represe, resp. principu *ultima ratio*. V podrobnostech lze stěžovatele odkázat na závěry všech nezrušených rozhodnutí.

VII. Závěr

42. Jak vyplývá z výše uvedeného, nebyl zjištěn zásah do základních práv a svobod, kterých se stěžovatel výslovně dovolává (viz sub 1), avšak ani zásah do jeho dále odposlechy dotčených práv a svobod podle čl. 7 odst. 1, čl. 10 odst. 3 a čl. 13 Listiny, stejně jako do jeho práv spojených s výkonem jeho povolání advokáta podle čl. 26 odst. 1 a 2 Listiny, ač se jich výslovně nedovolával, neboť svou ústavní stížnost založil na argumentaci, která by však příslušela jeho klientovi, v rozporu s jehož zájmy však v této věci stěžovatel postupoval.

43. Ústavní soud proto bez nařizování ústního jednání podanou ústavní stížnost podle ustanovení § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu zamítl.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 3. ledna 2017

Jan Filip
předseda senátu